

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

ДРУГА СЕКЦІЯ

СПРАВА «ГРИШЕЧКІН ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF GRISHECHKIN & OTHERS v. UKRAINE)

(Заява № 26131/02)

РІШЕННЯ

СТРАСБУГ

3 травня 2005 року

ОСТАТОЧНЕ
03.08.2005

Це рішення стане остаточним за обставин, викладених у п. 2 статті 44 Конвенції. Воно може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Грішечкін та інші проти України»

Європейський суд з прав людини (Друга Секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

п. А. Б. БАКА, *Голова*,
п. І. КАБРАЛ БАРРЕТО,
п. Р. ТЮРМЕН,
п. К. ЮНГВІРТ,
п. В. БУТКЕВИЧ,
п. А. МУЛАРОНІ,
пані Д. ЙОЧЕНЕ, *судді*
та пані С. ДОЛЛЕ, *Секретар Секції*,

після обговорення в нарадчій кімнаті 5 квітня 2005 року,
виносить таке рішення, що було прийняте цього дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справа порушена проти України за заявою № 26131/02, поданою до Суду відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав і основних свобод людини (далі — Конвенція) п'ятьма громадянами України Сергієм Аркадійовичем Грішечкіним, Володимиром Валентиновичем Каюровим, Анатолієм Володимировичем Завгородянським, Мариною Володимирівною Томайлою та Ольгою Яківною Лопатіною (далі — заявники) 1 червня 2002 року.

2. Заявників представляв п. І. Ворон, юрист, що практикує у м. Дніпродзержинську, Україна. Уряд України (далі — Уряд) був представлений Уповноваженими — пані Валерією Лутковською та пані Зоряною Бортновською.

3. 26 вересня 2003 року Суд вирішив направити заяву на комунікацію з Урядом. Відповідно п. 3 ст. 29 Конвенції Суд вирішив, що прийнятність та суть скарги будуть розглядатись разом.

ФАКТИ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

4. Заявники народились у 1956, 1970, 1966, 1962 та 1963 роках, відповідно, та проживають у місті Жовті Води, Україна.

5. У 2001 році заявники звернулись до Жовтоводського міського суду Дніпропетровської області з позовними заявами про стягнення заборгованості із заробітної плати та інших виплат з їх роботодавця — державного підприємства «ЕлектронГаз». Четверо заявників звернулись до того ж суду з позовами про стягнення з їх підприємства інших виплат та компенсації.

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ГРІШЕЧКІН ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»

6. 9 березня 1999 року суд задовольнив позов п. Грішечкіна і присудив йому 4055,35 грн (приблизно 580 євро). 11 вересня 2001 року у другому провадженні суд частково задовольнив позов заявника і присудив йому 8148,98 грн (приблизно 1165 євро).

7. 30 червня 1999 року суд задовольнив позов п. Каюрова і присудив йому 1801,63 грн (приблизно 257 євро). 13 січня 2000 року у другому провадженні суд частково задовольнив позов заявника і присудив йому 1242,92 грн (приблизно 178 євро).

8. 21 грудня 1999 року суд задовольнив позов п. Завгородянського і присудив йому 4199,32 грн (приблизно 600 євро).

9. 9 грудня 1999 року суд задовольнив позов пані Томайли і присудив їй 1642,24 грн (приблизно 235 євро). 26 квітня 2001 року у другому провадженні суд частково задовольнив позов заявниці і присудив їй 851,72 грн (приблизно 122 євро).

10. 9 грудня 1999 року суд задовольнив позов пані Лопатіної і присудив їй 1125,59 грн (приблизно 161 євро). 16 листопада 2001 року у другому провадженні суд частково задовольнив позов заявниці і присудив їй 812,41 грн (приблизно 116 євро).

11. У 2001-2002 роках заявники звертались до різних державних органів зі скаргами на невиконання вищевказаних рішень, винесених на їх користь. Листом від 28 березня 2002 року Дніпропетровське управління юстиції повідомило заявників, що їх рішення не можуть бути виконані у зв'язку з дією Закону України «Про введення мораторію на примусову реалізацію майна» стосовно частини майна підприємства і практичною неможливістю продати залишок майна.

12. 7 березня 2003 року було розпочато провадження у справі про банкрутство підприємства-боржника.

13. У березні 2004 року всі рішення, винесені на користь заявників, були виконані у повному обсязі і виконавчі провадження були закінчені.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

14. Національне законодавство викладене у рішенні по справі «Ромашов проти України» (№ 67534/01, пп. 16-18, від 27.07.2004 р.).

ПРАВО

15. Заявники скаржились на стверджувану неспроможність державних органів виконати рішення суду, винесені на їх користь. Вони посилались на пункт 1 статті 6 і статтю 13 Конвенції, а також статтю 1 Протоколу № 1, які передбачають таке:

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ГРІШЕЧКІН ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»

п. 1 статті 6

«Кожен при вирішенні спору щодо його цивільних прав і обов'язків ... має право на справедливий і відкритий розгляд упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом».

Стаття 13

«Кожен, чий права і свободи, викладені в цій Конвенції, порушуються, має право на ефективний засіб правового захисту у відповідному національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, що діяли як офіційні особи».

Стаття 1 Протоколу № 1

«Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений свого майна інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом або загальними принципами міжнародного права.

Проте попередні положення жодним чином не обмежують право держави вводити в дію такі закони, які, на її думку, є необхідними для здійснення контролю за користуванням майном відповідно до загальних інтересів або для забезпечення сплати податків чи інших зборів або штрафів».

I. ПРИЙНЯТІСТЬ

A. Попередні заперечення Уряду

16. Уряд стверджував, що заявники не можуть більше вважатися жертвами порушення Конвенції, оскільки вони отримали всю суму заборгованості відповідно до рішень суду. Уряд також стверджував, що заявники не вичерпали засоби національного захисту відносно дій виконавчої служби та швидкості провадження.

17. Заявники зазначали, що засоби захисту, запропоновані Урядом, були неефективними. Більше того, на їх думку, Уряд суперечив собі, стверджуючи, що Державна виконавча служба виконала всі потрібні дії, і в той же час висловлює вищевказані заперечення щодо невичерпання

18. Суд зазначає, що такі зауваження вже відхилялись у ряді рішень Суду (див. вищевказане рішення у справі «Ромашов проти України», пункт 41). У цих справах Суд встановив, що заявники залишаються жертвами стверджуваного порушення пункту 1 статті 6 Конвенції відносно періоду, протягом якого рішення, на невиконання яких вони скаржаться, залишались невиконаними, а також що заявники були позбавлені можливості використання засобів захисту, запропонованих Урядом. Суд не знаходить причини робити інший висновок у цій справі, тому відхиляє заперечення Уряду.

Б. Висновок

19. У світлі наданих сторонами зауважень Суд вважає, що скарга заявників відповідно п. 1 ст. 6 Конвенції порушує серйозні питання факту та права відповідно до Конвенції, визначення яких вимагає розгляду по суті. Суд не знаходить підстав для проголошення заяви неприйнятною. З тих же підстав скарги заявників за ст. 13 Конвенції та ст. 1 Протоколу № 1 не можуть бути проголошені неприйнятними.

II. ЩОДО СУТИ

А. Скарги заявників за п. 1 статті 6 Конвенції

20. Уряд стверджував, що державні виконавці здійснили всі необхідні заходи для виконання рішення і, таким чином, не можуть нести відповідальність за затримки у виконавчому провадженні. Далі він припустив, що не було порушення п. 1 ст. 6 Конвенції, оскільки рішення було виконане.

21. Заявники не погодились.

22. Суд зауважує, що рішення, винесені на користь п. Грішечкіна, залишались невиконаними протягом п'яти років (з березня 1999 року до березня 2004 року) та двох з половиною років (з вересня 2001 року до березня 2004 року); рішення, винесені на користь п. Каюрова, залишались невиконаними протягом чотирьох років і дев'яти місяців (з червня 1999 року до березня 2004 року) та чотирьох років і двох місяців (з січня 2000 року до березня 2004 року); рішення, винесене на користь п. Завгородянського, залишалось невиконаним протягом чотирьох років та трьох місяців (з грудня 1999 року до березня 2004 року); рішення, винесені на користь пані Томайли, залишались невиконаними протягом чотирьох років і трьох місяців (з грудня 1999 року до березня 2004 року) та двох років і одинадцяти місяців (з квітня 2001 року до березня 2004 року); рішення, винесені на користь пані Лопатіної, залишались невиконаними протягом чотирьох років і трьох місяців (з грудня 1999 року до березня 2004 року) та двох років і чотирьох місяців (з листопада 2001 року до березня 2004 року). Далі Суд зазначає, що ці рішення були виконані після направлення заяви на комунікацію з Урядом-відповідачем.

23. Суд вважає, що у справі заявників, з огляду на затримку у виконанні рішення протягом більш ніж двох років, державні органи позбавили п. 1 ст. 6 Конвенції його сенсу. Суд вирішує, що Уряд не надав будь-яких виправдань такій затримці (див. рішення у справі «Шмалько проти України» від 20 липня 2004 року, № 60750/00, п. 45).

24. Відповідно, п. 1 ст. 6 Конвенції було порушено.

Б. Скарги заявників за статтею 13 Конвенції

25. Уряд стверджував, що заявники мали у своєму розпорядженні викладені у національному законодавстві ефективні засоби захисту щодо оскарження невиконання рішень суду, винесених на їх користь. Уряд посилався на його раніше подані аргументи щодо вичерпання засобів національного захисту.

26. Заявники не погодились.

27. Суд посилається на свої висновки стосовно зауважень Уряду щодо внутрішніх засобів захисту (див. п. 18). З цих же підстав Суд доходить висновку, що заявники не мали ефективного внутрішнього засобу захисту щодо відшкодування шкоди, завданої затримкою в цих провадженнях, як цього вимагає ст. 13 Конвенції. Відповідно, це положення також було порушено.

В. Скарги заявників за ст. 1 Протоколу № 1

28. Уряд у своїх зауваженнях підтвердив, що кошти, присуджені заявникам рішеннями національного суду, становлять «майно» у розумінні ст. 1 Протоколу № 1. Тим не менш, Уряд стверджував, що це положення не було порушене, оскільки право заявників на присуджені кошти не ставилось під сумнів і заявники не були позбавлені їх майна.

29. Далі Уряд зазначав, що затримка у виплаті була пов'язана з важким економічним становищем підприємства-боржника і, таким чином, була виправданою потребою досягнення справедливої рівноваги між інтересами підприємства та інтересами заявників.

30. Заявники не погодились.

31. Суд повторює свою прецедентну практику, у якій неможливість для заявника отримати виконання рішення суду на його або її користь становить втручання у право на мирне володіння майном, як це впливає з першого речення пункту 1 статті 1 Протоколу № 1 (див., серед іншого, справи «Бурдов проти Росії», № 59498/00, п. 40, ЄСПЛ 2002-I I I та «Ясіуніен проти Литви», № 41510/98, п. 45, від 6 березня 2003 року).

32. Відповідно, на думку Суду, неможливість для заявників у цій справі отримати виконання їх рішень протягом періоду від двох до п'яти років становить втручання у їх право на мирне володіння майном у сенсі першої частини статті 1 Протоколу № 1.

33. Неспроможністю виконати рішення Жовтководського міського суду Дніпропетровської області національні державні органи протягом значного періоду часу перешкоджали заявникам в отриманні повних сум, на одержання яких заявники мали право. Уряд не надав будь-яких виправдань цьому втручання. Суд вважає, що економічні труднощі не можуть виправдати таке порушення. Відповідно, ст. 1 Протоколу № 1 була порушена.

III. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

34. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє законодавство відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткову сатисфакцію, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

A. Шкода

35. Заявники просили відшкодувати матеріальну і нематеріальну шкоду у розмірі 10 000 доларів (7452,12 євро). Вони зазначали, що протягом значного періоду вони були обмежені у можливості купувати речі домашнього вжитку, мати певний відпочинок та переїжджати до інших місць тощо.

36. Уряд стверджував, що суми, які просили заявники, були надмірними. Уряд зазначав, що констатація порушення становить достатню справедливую сатисфакцію у цій справі.

37. Суд зазначає, що рішення, винесені на користь заявників, були виконані у повному обсязі. Однак, він бере до уваги, що в зв'язку з порушеннями, встановленими Судом, заявники зазнали певної моральної шкоди, яка не може бути задоволена тільки самою констатацією порушень. Тим не менш, заявлені суми є завеликими. Об'єктивно оцінюючи ситуацію, як цього вимагає стаття 41 Конвенції, Суд присуджує заявникам, в залежності від періодів невиконання рішень, наступні суми:

- пану Сергію Грішечкіну — 2400 євро;
- пану Володимирі Каюрову — 2280 євро;
- пану Анатолію Завгородянському — 2040 євро;
- пані Марині Томайлі — 2040 євро;
- пані Ользі Лопатиній — 2040 євро.

Б. Судові витрати

38. У встановлений строк заявники не подали жодних вимог, з цього приводу Суд нічого не присуджує.

В. Пеня

39. Суд вважає за доцільне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського Центрального Банку, до якої мають бути додані три відсотки.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* скаргу заявників прийнятною;
2. *Вирішує*, що у цій справі було порушення п. 1 ст. 6 Конвенції;
3. *Вирішує*, що у цій справі було порушення ст. 13 Конвенції;
4. *Вирішує*, що у цій справі було порушення ст. 1 Протоколу № 1;
5. *Вирішує*, що:
 - (а) протягом трьох місяців з дня, коли рішення стане остаточним, відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має сплатити заявникам такі суми моральної шкоди:
 - пану Грішечкіну — 2400 (дві тисячі чотириста євро);
 - пану Каюрову — 2280 (дві тисячі двісті вісімдесят євро);
 - пану Завгородянському — 2040 (дві тисячі сорок євро);
 - пані Томайлі — 2040 (дві тисячі сорок євро);
 - пані Лопатиній — 2040 (дві тисячі сорок євро);
 - (б) валюта платежу має бути конвертована у національну валюту держави-відповідача на день здійснення платежу, плюс суму будь-якого податку, який може бути стягнуто з заявника;
 - (в) у випадку невикплати чи несвоєчасної виплати державою-відповідачем належних заявникам сум на них нараховуватиметься пеня, яка дорівнює граничній позичковій ставці Європейського Центрального Банку, плюс три відсотки з часу, коли закінчиться вищезгаданий тримісячний строк, і до моменту повного розрахунку;
6. *Відхиляє* решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції.

Вчинено англійською мовою та повідомлено письмово 3 травня 2005 року відповідно до пп. 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

С. ДОЛЛЕ
Секретар Секції

А. Б. БАКА
Голова Секції